

KASSEL FÉNYEI

SZATHMÁRI ISTVÁN

A hofgaismari aggok háza a park végén süppedt önnön malter-színébe, száraz, rezgő fákkal körülvéve; ablakain tompán ültek a rácsok, mivel bolondokháza is volt egyben, vagy inkább mentális és testi terápiaház azoknak, akik denevéreket láttak esténként, és akik állandóan hallják az eső dalát. Kapuit zöldre festették, és piciny kis ablakokkal látták el, amelyek valami behemót szemre emlékeztettek, légy szemre, véres-ízelt darázsszemre, amely forog, forog, és saját veséibe is belelát. Szúnyogháló volt ezeken a kis kukucskálónkon, számtalan kis zöld kocka. És bent zümmögtek a betegek ápolóikkal együtt, le-föl, le-föl, keresztül-kasul az emeleteken és a földszinten, a kádban, az asztalon, a vizenyős folyosókon, egymásra állva, ülve, gurulva. A melléképületek odébb voltak, a ház keleti oldalán, a betonút és a parkoló mellett, és ezekben a modern faházakban mindig égett a villany, mintha az itt dolgozók állandóan világosban akartak volna élni, mintha a sárga fény erőt adott volna nekik ahhoz, hogy legyenek, és hogy néha, vasárnaponként a templomból jövet ne tapossák agyon a virágágyásokat a száraz, halott füvek mentén. De volt, amikor sötétbe fagyott itt is a világ, és ilyenkor csak a szögek és a kalapács surranását lehetett hallani. Vagy inkább nyögését, nyögéseket, mert elszabadult lelkünk összes démona — mondták —, vihar forr idebenn, és ilyenkor szögekkel verjük agyon az időt és magunkat is. Nyugtalan, csatangoló lelkünket, ösztöneink matt vitrázsát, az akarást, a marást, a kérést, a győzelmet, a birtoklást. Mert az alkalmazottak is kacérokodtak a falon mászó szellemek egyikével, a maguk módján ők is a sárgába révedtek esténként, amikor a zárt szobák mellett ragyásra kínzott hörgések és vijjogások ostromolták az arra tévedőt. És ki tévedt arra? — csakis az, aki szétszórt gondolatait görgette, fricskázta maga előtt, aki elmúlt, ki-aludt, hamuba fagyott szikráin álmélkodott még, aki nagybetűkkel

írta a holnapot, csak a jelent, ezt az átlátszó, képlékeny valamit nem tudta sarokba szorítani, ezt a seszínű, szomorú madarat. És maradt a fekete kövű folyosó, a tágas, vizeletszagú szobák sokasága, a püf-fedt arcú mongoloid ápoltak tolokocsija, a papírhajók, kuglik, fércek, golyók, barna újságok kiszakított lapjainak neszezése.

Hatvankilencben engem is elért e tenger üveges hulláma, és mint aki úszni kész, vártam a következő csattanást. És nemsokára fehér köpenyemben álltam a zöld színű kapuk egyike előtt, és az apró kockákon kiáramló szagot és hangokat gyömöszöltem a zsebembe. A padláson kaptam szobát, a labirintusok pihenője mellett, ahol a karfiolképzű szakácsnő pihentette mázsás tagjait egy szakadozott matracra a délutáni sziesztákon. Rézsútosan ömlött a fény a helyiségbe, és a szabadon hagyott gerendák egyikén harapások nyomait láttam. A padlás, mint később hallottam, a rakoncátlan lelkek, betegek kamrája volt egykor, azoké, akik számára túl egyszerű az élet. Ápoló lettem tehát, köpenyem csak úgy szárnyalt, futkosott ide-oda. Nagy, barna tálcákat vittem mindenféle csöppekkel és mandulaszerű finom kis tablettákkal, majd golyókat, melyek közepén, mint a tű hegye, fénylett valami. Siklottam, mint szán a havon, oda, ahova hívtak, szólítottak és ahová már senki se ment. Közben a gerendák a fejem fölött ki tudja, mire emlékeztek. Korán keltem, és a szakácsnő már rég otthon volt, mire kopott matracára ültem egy percre, hogy lássak. Nyár volt, és a távoli nagyváros fényei pontokat hagytak bennem esténként, amint később az ablakhoz léptem, halványan szivárgó, pici kis hegyeket. Ott álltam tizenhat évesen.

Wölfinek hívták az egyik ápoltat, aki kurta lábaival kilométereket tett meg naponta a kert körül, gyorsan, szinte futva, mintha gyermekkorra lila papírsárkányát kergetné kíméletlenül. Az elfáradás perceiben apró papírdarabokra sajátos, egyéni írásával, mely vonalakkból, pontokból és furcsa kihagyásokból állt — talán tudatának hű képeként —, szerelmes leveleket írkált a lányoknak, nőknek, akik ismerték. Ilyenkor szégyenlősen csúsztotta ölükbe a vallomást, és zavartan hunyorított ferde savószeemeivel; mindig félrenézett, és várta a választ, vagy a simogatást, vagy az ölelést, amit csak sejtethett, de sohasem érzett. Még álmaiban sem.

A tolószékek első pacsirtája egy hatalmas fejű, kis barna emberke volt, aki koponyája súlyát, mint ritka trófeát, büszkén, de izzadva viselte. Kocsijában szűk életének minden nyoma: dohány, pelenka, nagy mellű újságnők halmaza, pipa és hűgyszag. Általában vidám típus volt, piros szája, mint meztelen csigák ölelkezése a torz arcon. Füle hatalmasak. És szeretett bennünket, engem is, aki csak a geren-

dában maradt, gerendámba szoruló fogak nyomaira gondolt a manzárd barnájában. És a pacsirta énekelt, közben ide-oda száguldott fémkerekein. Táskarádióját inge alá rejtette, és úgy figyelte a titkos hangokat. És csak úgy bugyborékoktak belőle is a hangok, neszek, zörejek: kész szimfónia ez már, ingre, kerekekre, rogyant lélekre írt. De néha sírt, és ilyenkor némán ülte meg fekete rádiója szőrösen ziháló mellét. Kifogyott az elem. A dal a szívére fagyott. A sós könnyek, mint szikso, trónoltak arcán.

A távoli nagyváros apró cseppjei továbbra is eljutottak hozzáni.

Wölfi egy nap eltűnt. Sárga bőrcipői fennakadtak a csipkebokor szűrös ágain. Nadrágjának barna foltjai szállingóztak az enyhe szélben. Sáros kerékvágásban találtak rá. Kezében levelei, papírdarabkák mindenhol. Talán választ kapott rájuk, talán ez zavarta meg, lehet, hogy igent mondott valaki, lehet, hogy órá vár.

A gömbfejű pacsirta napok óta nem evett; szájából, mint vízesés halvány sugara, folyt a nyál. Rádiója darabokban, rugók, elemek szerteszét. Arca fehér, mint Wölfi kezében a papiros, fogain dohánytörmelék. Mindenki érezte, tudta: megvadult, felbolydult a világ. Szobámban néha kialudt a fény, és minden ok nélkül hullámozni kezdett az ág. A kövér szakácsnő már jó ideje csak a konyhában aludt, a személyzet a melléképületeket festette, festette. Valaki meghúzta a ravaszt, valaki rosszkor köszönt el, valaki másra hártotta az életét. Úgy éreztük ezt, mint most a hajnalok enyhe gözét. De senki nem mondott semmit. Halottá vált a hang.

És ekkor, minden átmenet nélkül, mint amikor a villám elevenbe vág, megszólalt az ing alatt a rádió. A pacsirta megkövülten nézett a dombról lefelé. Olmos szemekben kinek az árnya táncolt, kinek a leple lengett sejtelmesen? Mit látott a bokrok alatt, a kertek alján, a meredek út tövén? Apja, anyja árnya suhanását, a gyerekkor halvány villanását, Wölfi betűinek egyikét, önmagát feszesen, büszkén és előkelően, szép, kerekded arccal? Ezt csak ő tudja már, mert hirtelen, hörgő kibuggyanással felhúzta kocsija fékjét, és eszeveszetten, feltartóztatathatatlannul zuhant, száguldott lefelé, mint Ady szekere az éjszaka kocsí-útján, lefelé, kísértetiesen foszforeszkáló ködöt hagyva maga után.